

ЛЮЛЬКА Г. А., магістр економіки

*Начальник відділу стратегічного планування, моніторингу та промоції
Полтавської міськради*

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙ

Поняття інвестиції на макро- та мікрорівні за своїм змістом не є ідентичним. Е. Дж. Долан та Д.Є. Ліндсей визначають інвестиції на макрорівні як «збільшення капіталу, функціонуючого в економіці, тобто. збільшення пропозиції продуктивних ресурсів, що здійснюється людьми» [1].

Найважливішим компонентом запланованих сукупних витрат є інвестиції (I). Рівень інвестицій суттєво впливає на обсяг національного доходу суспільства. Кейнсіанська теорія особливо підкреслює той факт, що рівень інвестицій та рівень заощаджень значною мірою визначається і залежить від особливостей перебігу значної кількості явищ і процесів у національній економіці.

Інвестиції (капіталовкладення) у масштабах країни впливають на економічне зростання. Будівництво нових підприємств, житлових будинків, прокладання доріг, а отже, і створення нових робочих місць залежать від процесу інвестування, або реального капіталоутворення [2].

Джерелом інвестицій є заощадження. Заощадження – це наявний дохід за вирахуванням витрат на особисте споживання: $(Y - T) - C$. Роль заощаджень домашніх господарств, що не є одночасно і підприємницькими фірмами, дуже значна, і розбіжність процесів заощадження та інвестування може приводити економіку в стан, що відхиляється від рівноваги.

Факторами, що визначають особливості інвестиційних процесів на макрорівні є такі:

1) Інвестор при виробленні рішень завжди враховує альтернативні можливості капіталовкладень та визначальним фактором тут буде рівень

процентної ставки. Інвестор може вкласти гроші у будівництво нового заводу чи фабрики, а може розмістити свої грошові ресурси у банку. Якщо ставка відсотка виявляється вищою за очікувану норму доходу від інвестицій, то останні не будуть здійснені, і навпаки, якщо ставка відсотка нижче за очікувану прибутковість, підприємці реалізовуватимуть інвестиційні проєкти.

2) Інвестиції залежать від змін у технології виробництва та інновацій.

3) Інвестиції залежать від рівня оподаткування та загалом від податкового клімату в країні чи регіоні. Занадто високі податки стримують інвестування.

4) Інвестиційний процес залежить від темпу інфляції. В умовах галопуючої інфляції, коли калькулювати величину витрат досить складно, процеси реального капіталоутворення стають непривабливими і швидше перевага буде віддана спекулятивним операціям.

Фундаментом макроекономічної рівноваги є рівність між заощадженнями споживачів та інвестиціями, які бізнес вважає за необхідне здійснювати. Механізмом, що врівноважує ці величини, згідно з класичною теорією, виступає норма відсотка, яка автоматично встановлюється на рівні, коли інвестиції та заощадження рівні. Кейнсіанське трактування механізму інвестиційного процесу спростовує автоматизм саморегулювання ринку. Регулювання інвестиційного процесу за допомогою управління величиною ставки відсотка, бюджетної та податкової політики держави є засобом запобігання кризовим ситуаціям та приведення у відповідність планів і очікувань споживачів та виробників суспільних благ. Такі основи механізму інвестиційного процесу, розглянутого в теорії Дж. Кейнса, яка згодом отримала характеристику теорії, що пояснює функціонування економіки яка перебуває в кризовій ситуації [3].

За історію розвитку сучасної економічної думки теорія інвестицій зазнавала різні модифікації. По суті, всі ці гіпотези прагнули дати відповідь на такі питання: як і за яких умов інвестиції сприяють економічному зростанню і якими факторами визначаються кон'юнктурні коливання інвестицій?

Серед значної кількості існуючих теорій інвестування можна виокремити кілька груп, що ґрунтуються на різних гіпотезах щодо поведінки інвесторів. Основними з них є такі:

- акселераційна теорія інвестування;
- теорії, засновані на мотивах прибутку;
- гіпотеза про визначальну роль ліквідності після ухвалення інвестиційних рішень;
- теорія, що розглядає взаємозв'язок обсягів інвестицій та величини норми відсотка; неокласична теорія інвестицій.

Метою виробництва в рамках акселераційної теорії є зростання обсягу виробництва. Тим часом зростання випуску продукції розглядається підприємцем лише як інструмент отримання прибутку. Саме собою збільшення виробництва неможливо в ринковій економіці, якщо воно не зумовлює певних економічних переваг і вигод для інвестора. У цілому акселераційне трактування інвестиційного процесу враховує виключно односторонню залежність між аналізованими величинами і тому не спроможне дати всеохоплюючу характеристику інвестиційного процесу [4].

З інших позицій підходять до вивчення динаміки інвестиційного процесу теорії, що розглядають мотив прибутку як провідну мету інвестора. З погляду теорії максимізації прибутку інвестиції у приватному секторі реалізуються лише тоді, коли поряд з очікуваннями підвищення збуту виправдовуються очікування достатньої величини прибутку. Отже, прибуток сприймається як вихідний пункт прийняття інвестиційних рішень.

Подальшим розвитком гіпотез, заснованих на мотивах прибутку як визначального показника інвестиційної діяльності, стала гіпотеза ліквідності. У межах цієї гіпотези наявність власних коштів для самофінансування капіталовкладень сприймається як передумова інвестиційних витрат. Гіпотеза ліквідності дозволяє врахувати відмінності у використанні власних коштів та позикового капіталу. Вона виходить із того, що перш за все знаходить

можливість для самостійного фінансування. Рішення вдатися до зовнішніх джерел ухвалюються після вичерпання всіх внутрішніх джерел. Ліквідна гіпотеза може дати хороші результати, коли спостерігається кон'юнктурна ситуація сприятливого розвитку попиту та відчувається необхідність коштів для інвестиційних вкладень у зв'язку з очікуванням розширеного попиту [5].

Найстарішою гіпотезою, що пояснює взаємозв'язок обсягу виробництва та інвестиційної активності, є теорія, що визначає агреговані інвестиційні витрати через ринкову норму відсотка.

Процес глобалізації, що розпочався у другій половині 80-х років ХХ століття, призвів до розвитку нових економічних теорій: теорії конкурентних переваг, теорія інтернаціоналізації та теорії інтеграції. Розвиток цих теорій, перш за все, пов'язаний зі зростанням кількості транснаціональних компаній та обсягом ПП, які є основною рушійною силою розвитку нових інформаційних технологій та НДДКР.

Отже, сутність інвестицій полягає в тому, що вони діють як сукупність виробничих відносин, охоплюючи процес матеріального відтворення, а також відтворення капіталу та ринкових зв'язків

Інвестиційна діяльність виступає як практична діяльність для отримання прибутку або для досягнення інших вигод. Складність інвестування полягає в тому, що інвестування та отримання прибутку не пов'язані у часі і дохід може змінюватись в залежності від різних факторів. На макрорівні інвестиції є фундаментом для здійснення політики розширеного відтворення, прискорення науково-технічного прогресу, покращення якості та забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, структурної перебудови економіки та збалансованого розвитку всіх її галузей.

Значення інвестицій не можна переоцінити, оскільки вони безпосередньо визначають зростання економіки. Для економіки України інвестиції необхідні, насамперед, для стабілізації та розвитку її військово-промислового комплексу та повоєнного відновлення країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Dolan, Edwin G; Lindsey, David Earl. Microeconomics. Chicago : Dryden Press. 1991. 608 p.
2. Keynes J. M. The general theory of employment, interest and money. 1936. P. 190. URL : https://www.files.ethz.ch/isn/125515/1366_KeynesTheoryofEmployment.pdf
3. Самюельсон П. А. Макроекономіка / пер. з англ.; П. А. Семюельсон, В. Д. Нордгауз. К. : Основи, 1995. 558 с.
4. Knox A. D. The Acceleration Principle and the Theory of Investment: A Survey. URL : <https://www.jstor.org/stable/2550657?origin=crossref>
5. Парасій-Вергуненко І. М. Статистичний і динамічний підход до аналізу ліквідності та платоспроможності суб'єктів господарювання. *Фінанси України*. 2022. № 2. С. 81–95.